

**OSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
FEDERALNI ZAVOD ZA PROGRAMIRANJE RAZVOJA**



**BOSNIA AND HERZEGOVINA
FEDERATION OF BOSNIA AND HERZEGOVINA
FEDERAL DEVELOPMENT PLANNING INSTITUTION**

**ANALIZA
MODELA OPOREZIVANJA SVIH NAKNADA PO OSNOVU RADA
U FEDERACIJI BOSNE I HERCEGOVINE**

Sarajevo, mart 2016. godine

Sadržaj

Uvod	3
1. Neusklađenost principa oporezivanja unutar BiH i sa EU	4
2. Visok poreski klin (visoko oporezivanje zarada) u FBiH.....	8
3. Neoporezive naknade	10
4. Model oporezivanja svih naknada po osnovu rada - neutralan princip	10
4.1. Dohodak od nesamostalne djelatnosti	10
4.2. Dohodak od samostalnih djelatnosti	29
4.2.1. Samostalni poduzetnici	29
4.2.2. Dohodak od drugih samostalnih djelatnosti.....	30
4.3. Ostali oblici dohodaka.....	32
4.3.1. Dohodak od imovine i imovinskih prava.....	32
4.3.2. Dohodak od ulaganja kapitala.....	33
4.3.3. Dohodak od nagradnih igara i igara na sreću	33

Uvod

Danas u svijetu, Vlade finansiraju socijalne potrebe porezima na plate, doprinosima, porezom na dohodak i drugim porezima.

Tradicionalno, naš penzioni i zdravstveni sistem su naslonjeni na doprinose „iz plata“ i „na plate“. U suštini se radi o obavezama po osnovu rada uposlenog koji se definira kao poreski klin. Poreski klin predstavlja razliku između onoga što zaposleni primi kao naknadu za rad i ukupnog iznosa koji poslodavac izdvoji za radnika. U većini zemalja poreski klin se povećava kako raste dohodak uposlenog.

Visoko oporezivanje rada može imati negativne efekte na zaposlenost. Ovi efekti su posebno važni za radnike sa niskim primanjima i sa niskim stepenom obrazovanja. Prema analizama koje su rađene u postupku izrade Strategije Evropa 2020., zemlje koje su u prošlosti imale visoko oporezivanje rada, propustile su šansu za veću zaposlenost i takvo nešto bi trebalo izbjegavati. Ovaj strateški dokument sugeriše da bi države članice EU trebale prebacivati teret oporezivanja sa rada na energetske i okolišne poreze, te poreze na potrošnju.

Trenutna situacija u Bosni i Hercegovini je takva da imamo neusklađenost oporezivanja po osnovu rada između entiteta, odnosno nemamo jedinstveni ekonomski prostor po ovom pitanju. Ovakva situacija često dovodi do nedoumica i problema za investitore kod sagledavanja stanja na terenu kao i do lošeg poslovnog imidža kako BiH tako i FBiH.

Pored problema međuentitetske neusaglašenosti u načinu oporezivanja, činjenice govore da je poreski klin u FBiH među najvećim u Evropi. Ovakva situacija značajno otežava poslovanje i smanjuje konkurentnost naših kompanija, posebno u radno intenzivnim djelatnostima.

Postojeći način oporezivanja plata u FBiH je omogućio da se značajan dio dohotka radnika isplaćuje kroz neoporezovane naknade u vidu toplog obroka, troškova prevoza, regresa i drugih naknada.

Sve ovo negativno utiče na ekonomski rast i novu zaposlenost, te značajno otežava poslovanje i umanjuje javne prihode.

Pored navedenog, visoko oporezivanje rada u FBiH koegzistira sa relativno niskim poreznim opterećenjem drugim vidovima oporezivanja koji ne utiču negativno na privredni rast i zapošljavanje, poput poreza na imovinu, potrošnju, zagađenje, potrošnju energije itd. Ovo indicira mogućnost prebacivanja poreznog opterećenja sa rada na druge poreze, kako bi se povećala konkurentnost domaće privrede.

Sveukupno gledano, rješenja svih navedenih disbalansa u poreskom sistemu, trebaju kumulativno posmatrano, dovesti do realizacije glavnog cilja u oblasti poreske politike koji

glasi: Smanjiti, ujednačiti, pojednostaviti i učiniti pravednijim oporezivanje rada i tako doprinjeti većem privrednom rastu i zapošljavanju u FBiH.

Radi postizanja ovog cilja, neophodno je preduzeti aktivnosti na smanjenju poreskog opterećenja na rad, posebno radno intenzivnih sektora, ujednačavanju načina oporezivanja plata u BiH i ukidanju prakse isplate neoporezivih naknada koje imaju karakter plate.

Potrebno je naglasiti da cilj ovog dokumenta nije povećanje javnih prihoda i dodatno opterećenje privrede. Drugim riječima, oporezivanje svih naknada po osnovu rada bi trebalo da bude prihodovno neutralno, bez povećanja, ali i bez umanjena postojećeg nivoa poreskih prihoda na nivou FBiH.

1. Neusklađenost principa oporezivanja unutar BiH i sa EU

Neusklađenost u načinu oporezivanja rada unutar BiH dovodi do konfuzije i negativno utiče na jedinstveni ekonomski prostor zemlje.

Prema važećim propisima, oporezivanje dohodaka od nesamostalog rada je različito regulisano u entitetima. U Republici Srpskoj, osnovica poreza na dohodak od ličnih primanja predstavlja razliku između oporezivih prihoda radnika (bruto plaća uvećana za topli obrok i regres, bez naknada za prevoz i otpremnina do propisanog iznosa) i obračunatih doprinosa, umanjena za iznos ličnog odbitka i odbitaka po poreznoj kartici. U FBiH osnovica za oporezivanje je bruto plaća, bez ostalih naknada koje su neoporezive do propisanog iznosa (topli obrok, prevoz, regres, otpremnine itd.), umanjena za obračunate doprinose iz osnovice (bruto plaće) i za iznos ličnih odbitaka po poreznoj kartici.

Oporezivanje ostalih naknada koje proizlaze iz radnog odnosa (topli obrok, prevoz, regres, otpremnine, dnevnice i dr.) bitno se razlikuje u entitetima. Maksimalni iznosi do kojih su pomenute naknade neoporezive po entitetima, prikazani su u slijedećoj tabeli.

Tabela 1. Pregled neoporezivih limita najčešćih oblika ostalih primanja iz radnog odnosa

Ostala primanja	Federacija BiH	Republika Srpska
	Neoporezivi limiti	
Topli obrok	2% prosječne mjesečne neto plaće u FBiH, koju objavljuje Federalni zavod za statistiku.	Nije oporeziv samo u slučaju da poslodavac organizuje prehranu u vlastitom restoranu ili da angažuje lice koje obavlja usluge keteringa, a max. do 4,5 KM dnevno po zaposlenom.

Regres	Prosječna mjesečna neto plata u FBiH u posljednja 3 mjeseca, ili 70% plate zaposlenika.	U cjelosti oporeziv.
Naknade za prevoz na posao i sa posla	Visina stvarnih troškova – do cijene karte u javnom prevozu. Za korištenje privatnog automobila u službene svrhe – 20% x cijena goriva x pređeni kililometri, a najviše 1,5x cijena mjesečne karte.	Visina stvarnih troškova – do cijene karte u javnom prevozu. Za korištenje privatnog automobila u službene svrhe – 20% x cijena goriva x pređeni kililometri, a najviše 1,5x cijena mjesečne karte.
Dnevnice	25 KM dnevnica za službeno putovanje u zemlji, a dnevnicе za inostranstvo su određene posebnom odlukom.	20 KM iznosi dnevnica u zemlji, a dnevnicе za inostranstvo su određene posebnim propisom.
Otpremnine	Otpremnina prilikom odlaska u penziju – 6 isplaćenih plaća u posljednjih 6 mjeseci, ili 6 prosječnih plata u FBiH, ako je povoljnije. U slučaju otkaza ugovora o radu - do 70% prosječne mjesečne neto plaće u posljednja 3 mjeseca za svaku navršenu godinu rada.	Otpremnina prilikom odlaska u penziju do visine 3 isplaćene neto plate licu koji odlazi u penziju. Otpremnina prilikom prestanka radnog odnosa – do 50% prosječne neto plate isplaćene u posljednja 3 mjeseca za svaku navršenu godinu rada.

Izvor: Pravilnici o promjeni zakona o porezu na dohodak FBiH i RS

Kao što se može vidjeti iz prethodne tabele, topli obrok isplaćen u novcu se u Federaciji BiH neoporezuje do iznosa od 2% prosječne neto plate objavljene od strane Federalnog zavoda za statistiku, a regres do iznosa prosječne mjesečne neto plate u FBiH u posljednja tri mjeseca. U praksi se vrlo rijetko dešava da se topli obrok i regres isplaćuju u iznosu iznad utvrđenog neoporezivog limita. U Republici Srpskoj regres i topli obrok isplaćen u novcu se u cjelosti oporezuju. Oporezivanje naknade za prevoz na posao i sa posla, dnevnica, otpremnina i ostalih naknada iz radnog odnosa su slično uređeni u oba entiteta, s tim da su neoporezivi limiti značajno viši u Federaciji BiH.

Kada su u pitanju lični odbici, propisima su, takođe, različito uređeni u oba entiteta. U nastavku je prikazan uporedni pregled ličnih odbitaka u FBiH i RS-u.

Tabela 2: Pregled ličnih odbitaka u FBiH i RS

Kategorija	Federacija BiH	Republika Srpska
Osnovni lični odbitak	3.600 KM na godišnjem nivou, odnosno 300 KM mjesečno.	2.400 KM na godišnjem nivou, odnosno 200 KM na mjesečnom nivou
Odbitak po osnovu izdržavanog člana porodice	Diferencirana visina odbitka (150 KM mjesečno za izdržavanog bračnog druga i prvo dijete, 210 KM mjesečno za izdržavano drugo dijete, 270 KM mjesečno za izdržavano treće i svako naredno dijete).	900 KM na godišnjem nivou, odnosno 75 KM na mjesečnom nivou (za svakog izdržavanog člana uže porodice linearno).
Limit za status izdržavanog člana porodice	3.600 KM prihoda na godišnjem, odnosno 300 KM na mjesečnom nivou.	3.000 KM prihoda na godišnjem, odnosno 250 KM na mjesečnom nivou

Izvor: Porezna uprava Republike Srpske

Glavna razlika obračuna plaća u FBiH i Republici Srpskoj je u tome što se u Republici Srpskoj u bruto osnovicu za obračun doprinosa uključuju svi dohotci koji se oporezuju u skladu sa Zakonom (topli obrok i regres u cjelosti, a druge naknade iznad određenog propisanog iznosa), dok to nije slučaj u Federaciji BiH gdje sve naknade po osnovu plaća nisu oporezive do određenog propisanog iznosa. U RS-u, poreska osnovica (bruto primanja umanjena za doprinose) se umanjuje za lični odbitak od 200 KM (ovaj odbitak ima svaki zaposlenik, bez obzira ima li poreznu karticu ili ne) i odbitak po osnovu poreske kartice (umanjena po osnovu izdržavanih članova uže porodice) i na taj način se dobija osnovica za obračun poreza na dohodak. U Federaciji BiH, za razliku od RS, prava na umanjena za iznos osnovnog ličnog odbitka i po osnovu izdržavanih članova porodice se definišu poreznom karticom, i ukoliko zaposlenik nema poreznu karticu, ne može koristiti pomenuta umanjena.

Tabela 3: Pregled načina obračuna plaća u FBiH i RS

Uporedni pregled obračuna plaća u FBiH i RS	
FBiH	RS
Bruto plaća (osnovica za obračun doprinosa) (1) - doprinosi iz osnovice (31%)	Bruto plaća (1) + sva oporeziva lična primanja (topli obrok, prevoz i dr.) + sve „koristi“ po osnovu rada
= Oporeziva plaća (neto plata sa porezom) (2) - Iskorišteni lični odbici (po poreznoj kartici)	= Osnovica za obračun doprinosa (2) - doprinosi (33%)
=osnovica za oporezivanje x 10 % (3)	= Oporeziva plaća (3)
= Iznos poreza (4)	- umanjenja za iznos ličnog odbitka i po osnovu porezne kartice (4)
Neto za isplatu = (2) – (4) (5) + Neoporezivi dohotci (topli obrok, prevoz i dr.)	= osnovica za oporezivanje x 10% (5)
= Ukupno za isplatu zaposleniku (6)	= porez na dohodak (6)
	Neto primanja zaposlenog (7) = (3) - (6) (7)
Doprinosi na teret poslodavca se obračunavaju po zbirnoj stopi od 10,5% na bruto plaću.	Doprinos na teret poslodavca se ne obračunavaju!

Izvor: Porezne uprave FBiH i Republike Srpske

Još jedna bitna razlika u obračunima plata u FBiH i RS je u tome što se u Federaciji obračunavaju doprinosi na teret poslodavca po zbirnoj stopi od 10,5% (na bruto platu), dok se u RS ne obračunavaju doprinosi na teret poslodavca.

Kao rezultat neujednačenosti ekonomskog prostora i principa oporezivanja, FBiH je predstavljena kao prostor sa većim poreznim opterećenjem, dok je stvarnost potpuno drugačija.

Kad je upitanju oporezivanje rada u razvijenim zemljama zapada, može se konstatovati da su u SAD oporezive sve naknade zaposlenih bez izuzetka, što mislimo da je najbolji način oporezivanja za Federaciju BiH. U tom slučaju bi stope oporezivanja bile znatno niže od postojećih zbog neutralnog principa (nema dodatnog opterećenja privrednih subjekata). U jednom broju zemalja EU je slična situacija kao u SAD (Velika Britanija, Irska), a u jednom značajnom broju su u cjelosti oporezivi topli obrok (ukoliko se isplaćuje u novcu) i regres za godišnji odmor, a ostale naknade (prevoz, otpremnine i sl.) su oporezive preko određenog propisanog iznosa.

Sasvim je jasno da postojeći način oporezivanja rada u FBiH nije u skladu sa načinom oporezivanja u zemljama okruženja i zemljama EU i OECD-a.

2. Visok poreski klin (visoko oporezivanje zarada) u FBiH

Oporezivanje zarada u FBiH ima tri glavne komponente: udio zaposlenih u doprinosima za socijalno osiguranje, udio poslodavaca u doprinosima za socijalno osiguranje i porez na dohodak. U skladu sa onim što je naprijed navedeno, FBiH je po oporezivanju rada rangirana vrlo visoko u poređenju sa drugim zemljama.

Tabela 4. i grafikon 1. prikazuju ukupan poreski klin u pojedinim zemljama OECD-a u 2014. godini. Pregled zemalja je uslovljen i dostupnim uporedivim podacima. Obzirom da zemlje najčešće imaju različit nivo oporezivanja za različit nivo prihoda i broj članova domaćinstva, radi lakše uporedbe, prikazan je nivo poreskog klina za pojedinca bez djece sa prosječnim nivoom primanja.

Uvidom u tabelu 4. i grafikon 1., vidljivo je da se FBiH nalazi odmah iza Belgije po poreznim opterećenjima rada (ispred Austrije), s tim da produktivnost FBiH nije ni blizu produktivnosti Belgije ili Austrije. Ovdje je potrebno naglasiti da su ovo okvirni podaci u smislu da većina navedenih zemalja ima niže stope za niži nivo primanja. Nominalno gledano, sa aspekta konkurentnosti naše radne snage, niži nivo primanja u razvijenim zemljama korespondira sa iznadprosječnim primanjima u BiH. Ovo je važno obzirom da je oporezivanje dohotka u FBiH linearno (proporcionalno), odnosno postoji jedinstvena stopa poreza i uniformni odbitci, kako lični, tako i za članove porodice.

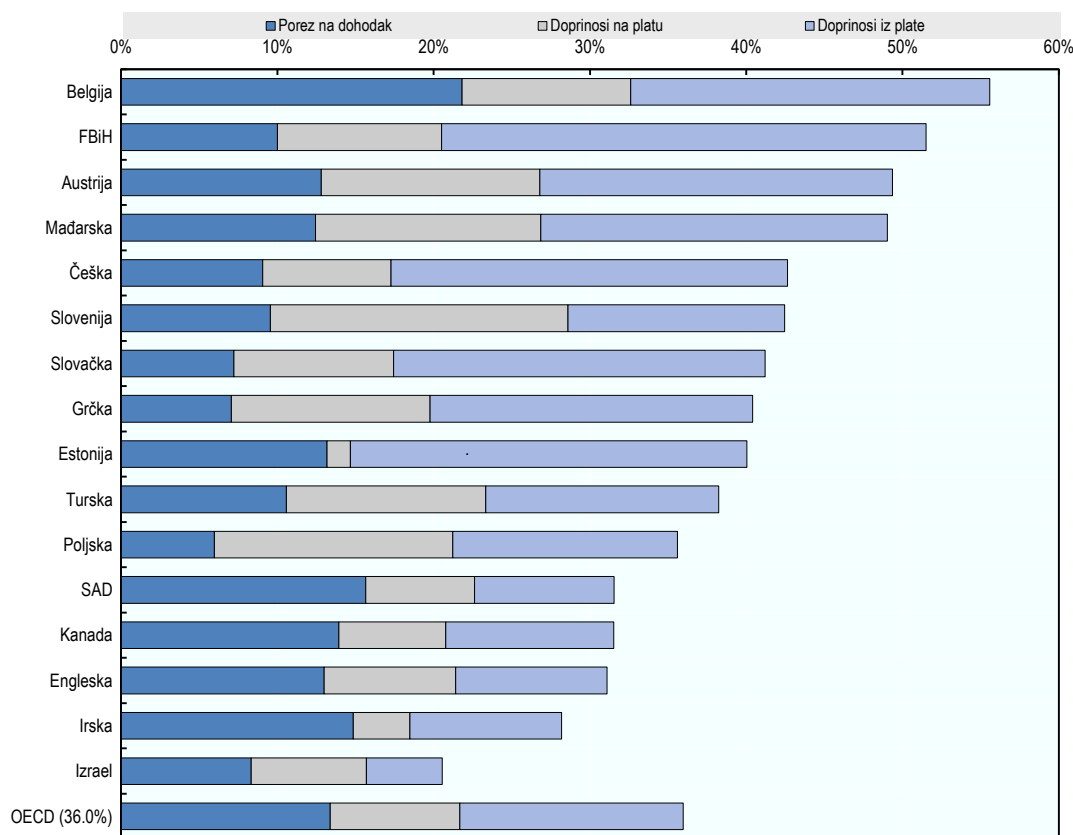
Oporezivanje rada, mjereno poreskim klinom, obuhvata doprinose na teret poslodavaca, doprinose na teret uposlenika, porez na dohodak, a u slučaju FBiH se uključuju i osiguranje od nezaposlenosti i drugi posebni porezi (naknada za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća).

Tabela 4. Poreski klin u zemljama OECD-a, stope poreza i doprinosa u % (osnovica za doprinose bruto plata)

	Porez na dohodak	Doprinosi na platu	Doprinosi iz plate
Belgija	21.8	10.8	23.0
FBiH	10.0	10.5	31.0
Austrija	12.8	14.0	22.6
Mađarska	12.5	14.4	22.2
Češka	9.1	8.2	25.4
Slovenija	9.6	19.0	13.9
Slovačka	7.2	10.2	23.8
Grčka	7.1	12.7	20.6
Estonija	13.2	1.5	25.4
Turska	10.6	12.8	14.9
Poljska	6.0	15.3	14.4
SAD	15.7	7.0	8.9
Kanada	13.9	6.8	10.8
Engleska	13.0	8.4	9.7
Irska	14.9	3.6	9.7
Izrael	8.3	7.4	4.8
OECD prosjek (36.0%)	13.4	8.3	14.3

Izvor: country submissions, OECD Economic Outlook Volume 2014 (No. 96).

Grafikon 1. Porez na dohodak plus doprinosi na platu i iz plate, 2014 (% troškova rada zaposlenog bez djece sa prosječnim nivoom prihoda)



Izvor: country submissions, OECD Economic Outlook Volume 2014 (No. 96).

Iz grafikona 1. je vidljivo da je nivo oporezivanja rada kao procenat ukupnih troškova rada u FBiH prikazan kao jedan od najvećih u Evropi. Ovakva predodžba je dijelom uslovljena i metodom i načinom obračuna plata jer u FBiH postoje dodaci na platu kao što su topli obrok, naknada za prevoz, regres itd., koji nisu oporezovani i koji realno predstavljaju dohodak za uposlenika (ponekad i vrlo važan dio dohotka naročito kod radnika sa nižim platama a njih je mnogo), ali to kod predstavljanja stanja u analizama OECD-a nije uzeto u obzir. Zbog ovakve situacije, FBiH šalje netačnu sliku da je region sa najvišim oporezivanjem rada, što u suštini nije tačno.

Zbog toga su opravdana razmišljanja o ujednačavanju načina obračuna obaveza po osnovu rada na nivou BiH i sa zemljama EU i OECD-a, kako bi sve naknade po osnovu rada bile oporezive, uz smanjenje zbirnih stopa oporezivanja sa ciljem postizanja neutralnog efekta, i sa stanovišta javnih prihoda, i sa stanovišta ukupnih opterećenja privrede.

3. Neoporezive naknade

U FBiH je naslijeđena praksa isplata naknada za rad koje nisu oporezive. Usljed relativno visokih stopa doprinosa i poreza ove naknade su u dobroj mjeri preuzele funkciju plata (naročito kod nižih primanja), što je vidljivo iz tabele 5. Neoporezive naknade se isplaćuju u skladu sa zakonskim propisima, kolektivnim ugovorima i ugovorima o radu koje radnici sklapaju sa poslodavcima.

Na osnovu zvaničnih podataka Federalnog zavoda za statistiku, prosječne mjesečne ukupne neoporezovane naknade po zaposlenom u pravnim licima FBiH u 2015. godini iznose 195,90 KM.

Tabela 5: Pregled isplaćenih neoporezivih naknada u FBiH u periodu januar-decembar 2015. godine¹

Ukupno isplaćeno (mjesečni prosjek) u KM	Ukupan broj zaposlenih u pravnim licima (mjesečni prosjek)	Prosjek po zaposlenom mjesečno u KM
Topli obrok	Topli obrok	Topli obrok
55.385.155	391.565	141,4
Prevoz	Prevoz	prevoz
10.131.153	391.565	25,9
Regres	Regres	regres
6.612.198	391.565	16,9
Ostale naknade ²	Ostale naknade	Ostale naknade
4.584.801	391.565	11,7
UKUPNO	UKUPNO	UKUPNO
76.713.307	391.565	195,9

Izvor: Federalni zavod za statistiku

4. Model oporezivanja svih naknada po osnovu rada - neutralan princip

4.1. Dohodak od nesamostalne djelatnosti

Dohotkom od nesamostalne djelatnosti smatra se bruto plata koju zaposleniku isplaćuje poslodavac na osnovu ugovora o radu, odnosno radnog odnosa, izuzev prihoda koji se prema Zakonu o porezu na dohodak, ne smatraju dohotkom od nesamostalne djelatnosti,

¹ Podaci Federalnog zavoda za statistiku (FZS) prikazuju isplaćene neoporezive naknade zaposlenicima u pravnim licima (mjesečni prosjek za period januar-decembar 2015. godine). U izračunu prosječnog mjesečnog iznosa neoporezivog dohotka po zaposlenom korišten je podatak FZS o ukupnom broju zaposlenih u pravnim licima, bez obzira da li su primili neoporezive dohotke ili nisu.

² Ostale naknade i materijalna prava zaposlenih obuhvaćaju: otpremnine, pomoć za slučaj smrti, teške invalidnosti ili dugotrajne bolesti zaposlenog ili člana uže porodice, pomoć i novčane donacije i ostala primanja zaposlenih u skladu sa kolektivnim ugovorom.

ili ne podliježu oporezivanju. Poslodavac, u ovom smislu, može biti pravno ili fizičko lice (samostalni poduzetnik – vlasnik samostalnog obrta).

U analizi je predstavljen model u kojem bi se, pored neto plaća, oporezovali svi do sada neoporezivi dohotci (naknade). Ukupan neoporezivi dohodak uključuje topli obrok, prevoz, regres i ostala primanja, materijalne naknade i prava zaposlenih u skladu sa kolektivnim ugovorima (otpremnine, pomoć u slučaju smrti, teške invalidnosti ili dugotrajne bolesti zaposlenog i/ili člana uže porodice, pomoć, novčane donacije i ostala primanja).

Model je koncipiran tako da obaveze po osnovu oporezivanja plata ostanu na istom nivou kao u postojećem modelu, što znači da u ukupnom iznosu na nivou FBiH, neće doći do povećanja troškova privrednih subjekata po ovom osnovu.

Obračun je rađen na osnovu podataka Poreske uprave FBiH za period januar-decembar 2015. godine (tabela 6.) o prosječnoj mjesečnoj neto plati po radniku (791,12 KM), prosječnom mjesečnom ličnom odbitku po radniku (402,13 KM) i prosječnom mjesečnom porezu na dohodak po radniku (43,22 KM).

Za potrebe ovog modela korišteni su podaci o neoporezivim naknadama Federalnog zavoda za statistiku za period januar-decembar 2015. godine. Iznos prosječnog mjesečnog neoporezivog dohotka u 2015. godini (tabela 5.), izračunat je dijeljenjem ukupnih isplaćenih svih neoporezivih dohodaka (mjesečni prosjek) sa prosječnim brojem zaposlenih, bez obzira da li su primili neoporezive dohotke ili ne.³ Prosječan broj zaposlenih u pravnim licima u 2015. godini, prema podacima Federalnog zavoda za statistiku, iznosi 391.565. Ukupan prosječni mjesečni isplaćeni neoporezivi dohodak po radniku u periodu januar-decembar 2015. godine iznosi 195,90 KM. Ovaj iznos se sastoji od toplog obroka (141,44 KM mjesečno), troškova prevoza (25,87 KM mjesečno), regresa (16,88 KM mjesečno) i ostalih primanja (otpremnine, pomoć za slučaj smrti, invalidnosti i dugotrajne bolesti zaposlenog ili člana uže porodice, pomoć, novčane donacije i ostala primanja u skladu sa kolektivnim ugovorom – 11,71 KM mjesečno). Regres i ostale naknade su svedeni na mjesečne iznose jer je obračun rađen na mjesečnom nivou.

Neto plaća obuhvata isplaćenu plaću za obavljene rad, kao i naknade plaća po osnovu radnog odnosa za godišnji odmor, plaćeni dopust, državne praznike i neradne dane utvrđene zakonom, bolovanja koja idu na teret poslovnog subjekta, plaćeno odsustvo sa posla, te zastoje u poslu bez krivnje zaposlenog.

Uvidom u tabelu 7. može se zaključiti da bi stope oporezivanja plata (osnovica bruto plate) u modelu oporezivanja svih primanja zaposlenih bile umanjene sa sadašnjih 45,07% na

³ Ukoliko bi se prosječni neoporezivi dohodak računao u odnosu na broj zaposlenih koji su primili neoporezive naknade, došlo bi do smanjenja javnih prihoda prikupljenih po osnovu oporezivanja plata, budući da bi se smanjenje stopa doprinosa primjenjivalo na sve zaposlene, pa i na one koji ne primaju neki vid neoporezivih naknada. U tom slučaju narušila bi se osnovna pretpostavka modela o neutralnom efektu na ukupne obaveze po osnovu plata.

38,79% (neutralni pristup pri čemu su obaveze po osnovu plata identične u oba slučaja – 545,03 KM). Stope oporezivanja plata (osnovica neto plate) bi bile umanjene sa sadašnjih 68,89% na 55,22%. Ukupna stopa doprinosa po osnovu plata bi bila smanjena sa sadašnjih 41,5% na 35,71% (osnovica bruto plate), i sa 63,43% na 50,84% (osnovica neto plate).

To znači da bi, ako bismo oporezovali sve naknade plata i zadržali troškove isplata plata poslodavcima na razini Federacije BiH na istom nivou (neutralan princip), uz pretpostavku da se do sada neoporezovane naknade nastave isplaćivati kao i u 2015. godini, zbirna stopa oporezivanja rada bila snižena na 55,22% na neto plate.

U tabelama 10. do 21. prikazani su obračuni za svaki mjesec pojedinačno u 2015. godini, po istom principu koji je primjenjen i u slučaju obračuna za prosjek 2015. godine.

Analizirajući mjesečne obračune, može se zaključiti da zbirna stopa poreza i doprinosa varira od npr. 53,70% u aprilu do 55,99% u augustu 2015. godine.

Ako bismo dodatno povećali minimalne plate u FBiH zbog toga što više ne bi bilo neoporezivnih naknada (povećanje za 24,75% koliko je snižena zbirna stopa poreza i doprinosa na neto plate), uz uslov neutralnog efekta, zbirna stopa oporezivanja plata bi mogla biti dodatno snižena na 54,60% (tabela 9.).

Tabela 9. je rađena na bazi minimalne plate (377,20 KM) i broja zaposlenih koji su primili minimalnu platu (47.647) iz decembra 2014. godine (posljednji podatak do kog smo uspjeli doći).

Tabela 6. Podaci o rasponu neto plata, broju zaposlenih, iznosima neto plata, oporezive plate, ličnog odbitka i poreza na dohodak – mjesečni prosjek za 2015. godinu

Raspon neto plata	Broj zaposlenih koji su primili plate	Iznos neto plata	Prosječna neto plata po zaposlenom (3 / 2)	Oporeziva plata (3 + 9)	Lični odbitak (5 - 8)	Prosječan LO po zaposlen. (6 / 2)	Osnovica za oporezivanje (5 - 6)	Porez na dohodak	Porez po zaposlenom (9 / 2)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
do 350	26.202	5.657.843	215,93	5.869.715	3.750.996	143,16	2.118.719	211.872	8,09
351 - 500	144.812	59.260.473	409,22	60.385.379	49.136.320	339,31	11.249.059	1.124.906	7,77
501 - 650	39.325	22.408.186	569,82	23.137.945	15.840.357	402,81	7.297.588	729.759	18,56
651 - 800	35.633	25.847.693	725,39	26.981.556	15.642.922	439,00	11.338.634	1.133.863	31,82
801 - 950	41.608	36.366.297	874,02	38.146.326	20.346.036	488,99	17.800.290	1.780.029	42,78
951 - 1100	30.674	31.223.630	1.017,92	32.987.852	15.345.625	500,28	17.642.227	1.764.223	57,52
1101 - 1400	33.576	41.396.328	1.232,91	44.118.074	16.900.620	503,35	27.217.453	2.721.745	81,06
1400 - 1700	16.500	25.315.700	1.534,28	27.181.458	8.523.878	516,60	18.657.580	1.865.758	113,08
1701 - 2000	9.898	18.165.204	1.835,24	19.617.893	5.091.003	514,35	14.526.890	1.452.689	146,77
2001 - 2500	7.679	17.032.904	2.218,11	18.497.582	3.850.803	501,47	14.646.779	1.464.678	190,74
preko 2500	7.892	28.866.783	3.657,73	31.637.446	3.930.807	498,07	27.706.639	2.770.664	351,07
Ukupno	393.799	311.541.040	791,12	328.561.226	158.359.369	402,13	170.201.857	17.020.186	43,22

Izvor: Poreska uprava FBiH, obrada FZZPR

Tabela 7. Obračun troškova rada po bruto principu – mjesečni prosjek za period I-XII 2015. godine

A Opcija zadržavanja postojećeg stanja					B Opcija oporezivanja ranije neoporezivih dohodaka			
	OPIS	IZNOS	Stopa doprinosa %		IZNOS	Stopa doprinosa %		Razlika (5-2)
			Bruto	neto		Bruto	neto	
	1	2	3	4	5	6	7	8
1	Bruto osnovica	1209,19			1405,09			195,90
2	Doprinosi iz plata	374,85	31,00	47,38	374,85	26,68	37,98	0,00
3	Neto plata sa porezom	834,34			1030,24			195,91
4	Prosječan lični odbitak	402,13			402,13			0,00
5	Osnovica za oporezivanje	432,20			628,11			195,91
6	Porez na dohodak (prosjek)	43,22	10,00	5,46	43,22	6,88	4,38	0,00
7	Neto za isplatu	791,12			987,02			195,91
8	Doprinosi na platu	126,96	10,50	16,05	126,96	9,04	12,86	0,00
9	Ukupno doprinosi (2+8)	501,81	41,50	63,43	501,81	35,71	50,84	0,00
10	Ukupno obaveze (6+9)	545,03			545,03			0,00
11	Prosječni neoporezivi dohodak	195,90						-195,90
12	Preračunata stopa poreza na dohodak (6 / 1)		3,57			3,08		0,00
13	Zbirna stopa oporezivanja plata (9+12=13 u kol 3 i 6, 6+9=13 u kol 4 i 7)		45,07	68,89		38,79	55,22	
14	Ukupna neto primanja zaposlenog (7+11)	987,02			987,02			0,00
15	UKUPNI PROSJEČNI TROŠAK RADA (1+8+11)	1532,06			1532,06			0,00
RAZLIKA U OSTVARENIM JAVNIM PRIHODIMA								0

Izvor: PU FBiH, FZS; obrada: FZZPR

NAPOMENE:

Osnovica za porez na dohodak (redni broj 5.) je neto plata sa ukalkuliranim porezom na dohodak umanjena za prosječan lični odbitak bez bolovanja.

Podaci na red. br. 4. o ličnom odbitku, na red. br. 7. o neto plati i na red.br. 6. o porezu na dohodak su podaci Porezne uprave Federacije BiH, dok su podaci o bruto osnovici i doprinosima izračuni Federalnog zavoda za programiranje razvoja, na osnovu podataka Porezne uprave FBiH.

Podatak o prosječnom neoporezivom dohotku (redni broj 11.) je podatak Federalnog zavoda za statistiku dobijen na bazi prosječnog mjesečnog ukupnog broja radnika u periodu I – XII 2015. godine bez obzira da li su primili neoporezive naknade ili nisu (zaposleni u pravnim licima).

Stopa poreza na dohodak u koloni 3. (10%) je propisana stopa u opciji zadržavanja postojećeg načina oporezivanja plata, a stopa u koloni 6. (6,88%) je propisana stopa u opciji oporezivanja svih neoporezivih naknada.

Tabela 8. Prikaz pojedinačnih stopa poreza i doprinosa u %

Vrste poreza i doprinosa	Opcija zadržavanja postojećeg stanja		Opcija oporezivanja svih dohodaka	
	Stopa bruto	Stopa neto	Stopa bruto	Stopa neto
1	2	3	2	3
Porez na dohodak	3,57	5,46	3,08	4,38
Propisana stopa poreza na dohodak	10		6,88	
Doprinos PIO	23,00	35,15	19,79	28,18
Doprinos ZZO	16,50	25,22	14,20	20,21
Doprinos za nezaposlenost	2,00	3,06	1,72	2,45
Zbirna stopa doprinosa	41,50	63,43	35,71	50,84
Ukupna stopa oporezivanja	45,07	68,89	38,79	55,22

Izvor: Porezna uprava FBiH; Obrada FZZPR

U tabeli 8. prikazane su pojedinačne stope poreza i doprinosa. Izračun ovih stopa, i u opciji zadržavanja postojećeg stanja, i u opciji oporezivanja svih dohodaka, je izvršen metodom proporcionalnosti primjenom odnosa važećih propisanih stopa doprinosa (23% - PIO, 16,5% - ZO i 2% - Nezaposlenost) na zbirne stope doprinosa iz kolona 4., 6. i 7. tabele 6. (63,43%, 35,71% i 50,84%).

U opciji oporezivanja svih dohodaka, stopa doprinosa za PIO iznosi 19,79%, za zdravstveno osiguranje 14,20% i za nezaposlenost 1,72% (osnovica bruto plata), odnosno 28,18%, 20,21% i 2,45% (osnovica neto plata).

Tabela 9. Uvećanje minimalnih neto plata za 24,76% na bazi podataka o minimalnim platama iz decembra 2014. godine

	A Opcija zadržavanja postojećeg stanja							B Opcija oporezivanja ranije neoporezivih dohodaka						
	OPIS	IZNOS	IZNOS sa uvećanjem neto plate 24,43%	Stopa doprinosa % (za kolonu 2)		Stopa doprinosa % (za kolonu 3)		IZNOS	IZNOS sa uvećanjem neto plate 24,43%	Stopa doprinosa % (za kolonu 8)		Stopa doprinosa % (za kolonu 9)		Razlika (8-2 ili 9-3)
				Bruto	neto	Bruto	Neto			Bruto	neto	Bruto	Neto	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1	Bruto osnovica	1.209,18	1.220,48					1.405,08	1.416,38					195,90
2	Doprinosi iz plata	374,85	374,85	31,00	47,38	30,71	46,72	374,85	374,85	26,68	37,98	26,47	37,55	0,00
3	Neto plata sa porezom	834,34	845,63					1.030,24	1.041,53					195,90
4	Prosječan lični odbitak	402,13	402,13					402,13	402,13					0,00
5	Osnovica za oporezivanje	432,20	443,50					628,10	639,40					195,90
6	Porez na dohodak (prosjeak)	43,22	43,22	10,00	5,46	9,75	5,39	43,22	43,22	6,88	4,38	6,76	4,33	0,00
7	Neto za isplatu	791,12	802,41					987,02	998,31					195,90
8	Doprinosi na platu	126,96	126,96	10,50	16,05	10,40	15,82	126,96	126,96	9,04	12,86	8,96	12,72	0,00
9	Ukupno doprinosi (2+8)	501,81	501,81	41,50	63,43	41,12	62,54	501,81	501,81	35,71	50,84	35,43	50,27	0,00
10	Ukupno obaveze (6+9)	545,03	545,03					545,03	545,03					0,00
11	Prosječni neoporezivi dohodak	195,90	195,90											-195,90
12	Preračunata stopa poreza na dohodak			3,57		3,54				3,08		3,05		
13	Zbirna stopa oporezivanja plata (9+12=13 u kol 3 i 6, 6+9=13 u kol 4 i 7)			45,07	68,89	44,66	67,92			38,79	55,22	38,48	54,60	
14	Ukupna neto primanja zaposlenog (7+11)	987,02	998,31					987,02	998,31					0,00
15	UKUPNI PROSJEČNI TROŠAK RADA (1+8+11)	1.532,05	1.543,34					1.532,05	1.543,34					0,00
RAZLIKA U OSTVARENIM JAVNIM PRIHODIMA														0,00

Izvor: PU FBiH, FZS; obrada: FZZPR

Tabela 10. Obračun troškova rada po bruto principu – januar 2015. godinu

A Opcija zadržavanja postojećeg stanja		B Opcija oporezivanja ranije neoporezivih dohodaka						
OPIS	IZNOS	Stopa doprinosa %		IZNOS	Stopa doprinosa %		Razlika (5-2)	
		Bruto	neto		Bruto	neto		
1	2	3	4	5	6	7	8	
1	Bruto osnovica	1206,39		1400,36			193,97	
2	Doprinosi iz plata	373,98	31,00	47,36	373,98	26,71	38,02	0,00
3	Neto plata sa porezom	832,41		1026,38			193,97	
4	Prosječan lični odbitak	405,29		405,96			0,67	
5	Osnovica za oporezivanje	427,12		620,42			193,30	
6	Porez na dohodak (prosjeak)	42,71	10,00	5,41	42,71	6,88	4,34	0,00
7	Neto za isplatu	789,70		983,67			193,97	
8	Doprinosi na platu	126,67	10,50	16,04	126,67	9,05	12,88	0,00
9	Ukupno doprinosi (2+8)	500,65	41,50	63,40	500,65	35,75	50,90	0,00
10	Ukupno obaveze (6+9)	543,37		543,37			0,00	
11	Prosječni neoporezivi dohodak	193,97					-193,97	
12	Preračunata stopa poreza na dohodak		3,54			3,05	0,00	
13	Zbirna stopa oporezivanja plata (9+12=13 u kol 3 i 6, 6+9=13 u kol 4 i 7)		45,04	68,81		38,80	55,24	
14	Ukupna neto primanja zaposlenog (7+11)	983,67		983,67			0,00	
15	UKUPNI PROSJEČNI TROŠAK RADA (1+8+11)	1527,04		1527,04			0,00	
RAZLIKA U OSTVARENIM JAVNIM PRIHODIMA							0	

Izvor: PU FBiH, FZS; obrada: FZZPR

Tabela 11. Obračun troškova rada po bruto principu – februar 2015. godine

A Opcija zadržavanja postojećeg stanja					B Opcija oporezivanja ranije neoporezivih dohodaka			
	OPIS	IZNOS	Stopa doprinosa %		IZNOS	Stopa doprinosa %		Razlika (5-2)
			Bruto	neto		Bruto	neto	
	1	2	3	4	5	6	7	8
1	Bruto osnovica	1178,77			1361,59			182,82
2	Doprinosi iz plata	365,42	31,00	47,31	365,42	26,84	38,26	0,00
3	Neto plata sa porezom	813,35			996,17			182,82
4	Prosječan lični odbitak	403,45			403,45			0,00
5	Osnovica za oporezivanje	409,89			592,72			182,82
6	Porez na dohodak (prosjeak)	40,99	10,00	5,31	40,99	6,92	4,29	0,00
7	Neto za isplatu	772,36			955,18			182,82
8	Doprinosi na platu	123,77	10,50	16,03	123,77	9,09	12,96	0,00
9	Ukupno doprinosi (2+8)	489,19	41,50	63,34	489,19	35,93	51,21	0,00
10	Ukupno obaveze (6+9)	530,18			530,18			0,00
11	Prosječni neoporezivi dohodak	182,82						-182,82
12	Preračunata stopa poreza na dohodak		3,48			3,01		0,00
13	Zbirna stopa oporezivanja plata (9+12=13 u kol 3 i 6, 6+9=13 u kol 4 i 7)		44,98	68,64		38,94	55,51	
14	Ukupna neto primanja zaposlenog (7+11)	955,18			955,18			0,00
15	UKUPNI PROSJEČNI TROŠAK RADA (1+8+11)	1485,36			1485,36			0,00
RAZLIKA U OSTVARENIM JAVNIM PRIHODIMA								0

Izvor: PU FBiH, FZS; obrada: FZZPR

Tabela 12. Obračun troškova rada po bruto principu – mart 2015. godine

A Opcija zadržavanja postojećeg stanja		B Opcija oporezivanja ranije neoporezivih dohodaka						
OPIS	IZNOS	Stopa doprinosa %		IZNOS	Stopa doprinosa %		Razlika (5-2)	
		Bruto	neto		Bruto	neto		
1	2	3	4	5	6	7	8	
1	Bruto osnovica	1219,46		1410,93			191,47	
2	Doprinosi iz plata	378,03	31,00	47,38	378,03	26,79	38,21	0,00
3	Neto plata sa porezom	841,42		1032,90			191,47	
4	Prosječan lični odbitak	405,48		405,48			0,00	
5	Osnovica za oporezivanje	435,94		627,42			191,47	
6	Porez na dohodak (prosjeak)	43,59	10,00	5,46	43,59	6,95	4,41	0,00
7	Neto za isplatu	797,83		989,30			191,47	
8	Doprinosi na platu	128,04	10,50	16,05	128,04	9,08	12,94	0,00
9	Ukupno doprinosi (2+8)	506,08	41,50	63,43	506,08	35,87	51,15	0,00
10	Ukupno obaveze (6+9)	549,67		549,67			0,00	
11	Prosječni neoporezivi dohodak	191,47					-191,47	
12	Preračunata stopa poreza na dohodak		3,57			3,09	0,00	
13	Zbirna stopa oporezivanja plata (9+12=13 u kol 3 i 6, 6+9=13 u kol 4 i 7)		45,07	68,90		38,96	55,56	
14	Ukupna neto primanja zaposlenog (7+11)	989,30		989,30			0,00	
15	UKUPNI PROSJEČNI TROŠAK RADA (1+8+11)	1538,97		1538,97			0,00	
RAZLIKA U OSTVARENIM JAVNIM PRIHODIMA							0	

Izvor: PU FBiH, FZS; obrada: FZZPR

Tabela 13. Obračun troškova rada po bruto principu – april 2015. godine

		A Opcija zadržavanja postojećeg stanja				B Opcija oporezivanja ranije neoporezivih dohodaka			
	OPIS	IZNOS	Stopa doprinosa %		IZNOS	Stopa doprinosa %		Razlika (5-2)	
			Bruto	neto		Bruto	neto		
	1	2	3	4	5	6	7	8	
1	Bruto osnovica	1215,24			1439,95			224,70	
2	Doprinosi iz plata	376,72	31,00	47,38	376,72	26,16	36,94	0,00	
3	Neto plata sa porezom	838,51			1063,22			224,71	
4	Prosječan lični odbitak	405,09			405,09			0,00	
5	Osnovica za oporezivanje	433,42			658,13			224,71	
6	Porez na dohodak (prosjeak)	43,34	10,00	5,45	43,34	6,59	4,25	0,00	
7	Neto za isplatu	795,17			1019,88			224,71	
8	Doprinosi na platu	127,60	10,50	16,05	127,60	8,86	12,51	0,00	
9	Ukupno doprinosi (2+8)	504,33	41,50	63,42	504,33	35,02	49,45	0,00	
10	Ukupno obaveze (6+9)	547,67			547,67			0,00	
11	Prosječni neoporezivi dohodak	224,70						-224,70	
12	Preračunata stopa poreza na dohodak		3,57			3,01		0,00	
13	Zbirna stopa oporezivanja plata (9+12=13 u kol 3 i 6, 6+9=13 u kol 4 i 7)		45,07	68,87		38,03	53,70		
14	Ukupna neto primanja zaposlenog (7+11)	1019,88			1019,88			0,00	
15	UKUPNI PROSJEČNI TROŠAK RADA (1+8+11)	1567,55			1567,55			0,00	
RAZLIKA U OSTVARENIM JAVNIM PRIHODIMA								0	

Izvor: PU FBiH, FZS; obrada: FZZPR

Tabela 14. Obračun troškova rada po bruto principu – maj 2015. godine

A Opcija zadržavanja postojećeg stanja		B Opcija oporezivanja ranije neoporezivih dohodaka						
OPIS	IZNOS	Stopa doprinosa %		IZNOS	Stopa doprinosa %		Razlika (5-2)	
		Bruto	neto		Bruto	neto		
1	2	3	4	5	6	7	8	
1	Bruto osnovica	1207,07		1393,84			186,77	
2	Doprinosi iz plata	374,19	31,00	47,38	374,19	26,85	38,32	0,00
3	Neto plata sa porezom	832,88		1019,65			186,77	
4	Prosječan lični odbitak	402,38		402,38			0,00	
5	Osnovica za oporezivanje	430,49		617,26			186,77	
6	Porez na dohodak (prosjeak)	43,05	10,00	5,45	43,05	6,97	4,41	0,00
7	Neto za isplatu	789,83		976,60			186,77	
8	Doprinosi na platu	126,74	10,50	16,05	126,74	9,09	12,98	0,00
9	Ukupno doprinosi (2+8)	500,94	41,50	63,42	500,94	35,94	51,29	0,00
10	Ukupno obaveze (6+9)	543,99		543,99			0,00	
11	Prosječni neoporezivi dohodak	186,77					-186,77	
12	Preračunata stopa poreza na dohodak		3,57			3,09	0,00	
13	Zbirna stopa oporezivanja plata (9+12=13 u kol 3 i 6, 6+9=13 u kol 4 i 7)		45,07	68,87		39,03	55,70	
14	Ukupna neto primanja zaposlenog (7+11)	976,59		976,60			0,00	
15	UKUPNI PROSJEČNI TROŠAK RADA (1+8+11)	1520,58		1520,58			0,00	
RAZLIKA U OSTVARENIM JAVNIM PRIHODIMA							0	

Izvor: PU FBiH, FZS; obrada: FZZPR

Tabela 15. Obračun troškova rada po bruto principu – juni 2015. godine

A Opcija zadržavanja postojećeg stanja		B Opcija oporezivanja ranije neoporezivih dohodaka						
OPIS	IZNOS	Stopa doprinosa %		IZNOS	Stopa doprinosa %		Razlika (5-2)	
		Bruto	neto		Bruto	neto		
1	2	3	4	5	6	7	8	
1	Bruto osnovica	1204,45		1406,02			201,57	
2	Doprinosi iz plata	373,38	31,00	47,37	373,38	26,56	37,72	0,00
3	Neto plata sa porezom	831,07		1032,64			201,57	
4	Prosječan lični odbitak	402,33		402,33			0,00	
5	Osnovica za oporezivanje	428,74		630,31			201,57	
6	Porez na dohodak (prosjeak)	42,87	10,00	5,44	42,87	6,80	4,33	0,00
7	Neto za isplatu	788,19		989,77			201,57	
8	Doprinosi na platu	126,47	10,50	16,05	126,47	8,99	12,78	0,00
9	Ukupno doprinosi (2+8)	499,85	41,50	63,42	499,85	35,55	50,50	0,00
10	Ukupno obaveze (6+9)	542,72		542,72			0,00	
11	Prosječni neoporezivi dohodak	201,57					-201,57	
12	Preračunata stopa poreza na dohodak		3,56			3,05	0,00	
13	Zbirna stopa oporezivanja plata (9+12=13 u kol 3 i 6, 6+9=13 u kol 4 i 7)		45,06	68,86		38,60	54,83	
14	Ukupna neto primanja zaposlenog (7+11)	989,77		989,77			0,00	
15	UKUPNI PROSJEČNI TROŠAK RADA (1+8+11)	1532,49		1532,49			0,00	
RAZLIKA U OSTVARENIM JAVNIM PRIHODIMA							0	

Izvor: PU FBiH, FZS; obrada: FZZPR

Tabela 16. Obračun troškova rada po bruto principu – juli 2015. godine

A Opcija zadržavanja postojećeg stanja		B Opcija oporezivanja ranije neoporezivih dohodaka						
OPIS	IZNOS	Stopa doprinosa %		IZNOS	Stopa doprinosa %		Razlika (5-2)	
		Bruto	neto		Bruto	neto		
1	2	3	4	5	6	7	8	
1	Bruto osnovica	1206,00		1395,06			189,05	
2	Doprinosi iz plata	373,86	31,00	47,38	373,86	26,80	38,22	0,00
3	Neto plata sa porezom	832,14		1021,20			189,06	
4	Prosječan lični odbitak	401,69		401,69			0,00	
5	Osnovica za oporezivanje	430,45		619,51			189,06	
6	Porez na dohodak (prosjeak)	43,05	10,00	5,46	43,05	6,95	4,40	0,00
7	Neto za isplatu	789,10		978,15			189,06	
8	Doprinosi na platu	126,63	10,50	16,05	126,63	9,08	12,95	0,00
9	Ukupno doprinosi (2+8)	500,49	41,50	63,43	500,49	35,88	51,17	0,00
10	Ukupno obaveze (6+9)	543,54		543,54			0,00	
11	Prosječni neoporezivi dohodak	189,05					-189,05	
12	Preračunata stopa poreza na dohodak		3,57			3,09	0,00	
13	Zbirna stopa oporezivanja plata (9+12=13 u kol 3 i 6, 6+9=13 u kol 4 i 7)		45,07	68,88		38,96	55,57	
14	Ukupna neto primanja zaposlenog (7+11)	978,15		978,15			0,00	
15	UKUPNI PROSJEČNI TROŠAK RADA (1+8+11)	1521,69		1521,69			0,00	
RAZLIKA U OSTVARENIM JAVNIM PRIHODIMA							0	

Izvor: PU FBiH, FZS; obrada: FZZPR

Tabela 17. Obračun troškova rada po bruto principu – august 2015. godine

A Opcija zadržavanja postojećeg stanja		B Opcija oporezivanja ranije neoporezivih dohodaka					
OPIS	IZNOS	Stopa doprinosa %		IZNOS	Stopa doprinosa %		Razlika (5-2)
		Bruto	neto		Bruto	neto	
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Bruto osnovica	1185,56		1363,19			177,63
2	Doprinosi iz plata	367,52	31,00	367,52	26,96	38,54	0,00
3	Neto plata sa porezom	818,03		995,66			177,63
4	Prosječan lični odbitak	398,33		398,33			0,00
5	Osnovica za oporezivanje	419,71		597,33			177,63
6	Porez na dohodak (prosjeak)	41,97	10,00	41,97	7,03	4,40	0,00
7	Neto za isplatu	776,06		953,69			177,63
8	Doprinosi na platu	124,48	10,50	124,48	9,13	13,05	0,00
9	Ukupno doprinosi (2+8)	492,01	41,50	492,01	36,09	51,59	0,00
10	Ukupno obaveze (6+9)	533,98		533,98			0,00
11	Prosječni neoporezivi dohodak	177,63					-177,63
12	Preračunata stopa poreza na dohodak		3,54		3,08		0,00
13	Zbirna stopa oporezivanja plata (9+12=13 u kol 3 i 6, 6+9=13 u kol 4 i 7)		45,04	68,81	39,17	55,99	
14	Ukupna neto primanja zaposlenog (7+11)	953,69		953,69			0,00
15	UKUPNI PROSJEČNI TROŠAK RADA (1+8+11)	1487,67		1487,67			0,00
RAZLIKA U OSTVARENIM JAVNIM PRIHODIMA							0

Izvor: PU FBiH, FZS; obrada: FZZPR

Tabela 18. Obračun troškova rada po bruto principu – septembar 2015. godine

A Opcija zadržavanja postojećeg stanja		B Opcija oporezivanja ranije neoporezivih dohodaka						
OPIS	IZNOS	Stopa doprinosa %		IZNOS	Stopa doprinosa %		Razlika (5-2)	
		Bruto	neto		Bruto	neto		
1	2	3	4	5	6	7	8	
1	Bruto osnovica	1202,32		1392,87			190,55	
2	Doprinosi iz plata	372,72	31,00	47,37	372,72	26,76	38,14	0,00
3	Neto plata sa porezom	829,60		1020,15			190,55	
4	Prosječan lični odbitak	401,59		401,59			0,00	
5	Osnovica za oporezivanje	428,01		618,56			190,55	
6	Porez na dohodak (prosjeak)	42,80	10,00	5,44	42,80	6,92	4,38	0,00
7	Neto za isplatu	786,80		977,35			190,55	
8	Doprinosi na platu	126,24	10,50	16,05	126,24	9,06	12,92	0,00
9	Ukupno doprinosi (2+8)	498,96	41,50	63,42	498,96	35,82	51,05	0,00
10	Ukupno obaveze (6+9)	541,76		541,76			0,00	
11	Prosječni neoporezivi dohodak	190,55					-190,55	
12	Preračunata stopa poreza na dohodak		3,56			3,07	0,00	
13	Zbirna stopa oporezivanja plata (9+12=13 u kol 3 i 6, 6+9=13 u kol 4 i 7)		45,06	68,86		38,90	55,43	
14	Ukupna neto primanja zaposlenog (7+11)	977,34		977,35			0,00	
15	UKUPNI PROSJEČNI TROŠAK RADA (1+8+11)	1519,11		1519,11			0,00	
RAZLIKA U OSTVARENIM JAVNIM PRIHODIMA							0	

Izvor: PU FBiH, FZS; obrada: FZZPR

Tabela 19. Obračun troškova rada po bruto principu – oktobar 2015. godine

		A Opcija zadržavanja postojećeg stanja				B Opcija oporezivanja ranije neoporezivih dohodaka			
	OPIS	IZNOS	Stopa doprinosa %		IZNOS	Stopa doprinosa %		Razlika (5-2)	
			Bruto	neto		Bruto	neto		
	1	2	3	4	5	6	7	8	
1	Bruto osnovica	1203,64			1400,74			197,10	
2	Doprinosi iz plata	373,13	31,00	47,38	373,13	26,64	37,90	0,00	
3	Neto plata sa porezom	830,51			1027,61			197,10	
4	Prosječan lični odbitak	400,61			400,61			0,00	
5	Osnovica za oporezivanje	429,90			627,00			197,10	
6	Porez na dohodak (prosjeak)	42,99	10,00	5,46	42,99	6,86	4,37	0,00	
7	Neto za isplatu	787,52			984,62			197,10	
8	Doprinosi na platu	126,38	10,50	16,05	126,38	9,02	12,84	0,00	
9	Ukupno doprinosi (2+8)	499,51	41,50	63,43	499,51	35,66	50,73	0,00	
10	Ukupno obaveze (6+9)	542,50			542,50			0,00	
11	Prosječni neoporezivi dohodak	197,10						-197,10	
12	Preračunata stopa poreza na dohodak		3,57			3,07		0,00	
13	Zbirna stopa oporezivanja plata (9+12=13 u kol 3 i 6, 6+9=13 u kol 4 i 7)		45,07	68,89		38,73	55,10		
14	Ukupna neto primanja zaposlenog (7+11)	984,62			984,62			0,00	
15	UKUPNI PROSJEČNI TROŠAK RADA (1+8+11)	1527,12			1527,12			0,00	
RAZLIKA U OSTVARENIM JAVNIM PRIHODIMA								0	

Izvor: PU FBiH, FZS; obrada: FZZPR

Tabela 20. Obračun troškova rada po bruto principu – novembar 2015. godine

A Opcija zadržavanja postojećeg stanja		B Opcija oporezivanja ranije neoporezivih dohodaka						
OPIS	IZNOS	Stopa doprinosa %		IZNOS	Stopa doprinosa %		Razlika (5-2)	
		Bruto	neto		Bruto	neto		
1	2	3	4	5	6	7	8	
1	Bruto osnovica	1216,12		1412,50			196,38	
2	Doprinosi iz plata	377,00	31,00	47,42	377,00	26,69	38,03	0,00
3	Neto plata sa porezom	839,12		1035,50			196,39	
4	Prosječan lični odbitak	398,35		398,35			0,00	
5	Osnovica za oporezivanje	440,76		637,15			196,39	
6	Porez na dohodak (prosjeak)	44,08	10,00	5,54	44,08	6,92	4,45	0,00
7	Neto za isplatu	795,04		991,43			196,39	
8	Doprinosi na platu	127,69	10,50	16,06	127,69	9,04	12,88	0,00
9	Ukupno doprinosi (2+8)	504,69	41,50	63,48	504,69	35,73	50,91	0,00
10	Ukupno obaveze (6+9)	548,76		548,76			0,00	
11	Prosječni neoporezivi dohodak	196,38					-196,38	
12	Preračunata stopa poreza na dohodak		3,62			3,12	0,00	
13	Zbirna stopa oporezivanja plata (9+12=13 u kol 3 i 6, 6+9=13 u kol 4 i 7)		45,12	69,02		38,85	55,35	
14	Ukupna neto primanja zaposlenog (7+11)	991,42		991,43			0,00	
15	UKUPNI PROSJEČNI TROŠAK RADA (1+8+11)	1540,19		1540,19			0,00	
RAZLIKA U OSTVARENIM JAVNIM PRIHODIMA							0	

Izvor: PU FBiH, FZS; obrada: FZZPR

Tabela 21. Obračun troškova rada po bruto principu – decembar 2015. godine

		A Opcija zadržavanja postojećeg stanja				B Opcija oporezivanja ranije neoporezivih dohodaka			
	OPIS	IZNOS	Stopa doprinosa %		IZNOS	Stopa doprinosa %		Razlika (5-2)	
			Bruto	neto		Bruto	neto		
	1	2	3	4	5	6	7	8	
1	Bruto osnovica	1277,47			1496,31			218,84	
2	Doprinosi iz plata	396,01	31,00	47,52	396,01	26,47	37,64	0,00	
3	Neto plata sa porezom	881,45			1100,30			218,85	
4	Prosječan lični odbitak	400,30			400,30			0,00	
5	Osnovica za oporezivanje	481,15			700,00			218,85	
6	Porez na dohodak (prosjeak)	48,12	10,00	5,77	48,12	6,87	4,57	0,00	
7	Neto za isplatu	833,33			1052,18			218,85	
8	Doprinosi na platu	134,13	10,50	16,10	134,13	8,96	12,75	0,00	
9	Ukupno doprinosi (2+8)	530,15	41,50	63,62	530,15	35,43	50,39	0,00	
10	Ukupno obaveze (6+9)	578,26			578,26			0,00	
11	Prosječni neoporezivi dohodak	218,84						-218,84	
12	Preračunata stopa poreza na dohodak		3,77			3,22		0,00	
13	Zbirna stopa oporezivanja plata (9+12=13 u kol 3 i 6, 6+9=13 u kol 4 i 7)		45,27	69,39		38,65	54,96		
14	Ukupna neto primanja zaposlenog (7+11)	1052,18			1052,18			0,00	
15	UKUPNI PROSJEČNI TROŠAK RADA (1+8+11)	1630,45			1630,45			0,00	
								RAZLIKA U OSTVARENIM JAVNIM PRIHODIMA	0

Izvor: PU FBiH, FZS; obrada: FZZPR

4.2. Dohodak od samostalnih djelatnosti

Prema članu 12. Zakona o porezu na dohodak u FBiH (Službene novine Federacije BiH, broj: 10/08, 9/10, 44/11, 7/13 i 65/13), dohotkom od samostalne djelatnosti smatra se dohodak koji fizičko lice ostvari samostalnim trajnim obavljanjem djelatnosti kojom se bavi kao osnovnim ili dopunskim zanimanjem s ciljem ostvarenja dohotka.

U dohotke od samostalne djelatnosti ubrajaju se dohotci od:

- 1) obrta i djelatnosti srodnih obrtu,
- 2) poljoprivrede i šumarstva,
- 3) slobodnih zanimanja,
- 4) drugih samostalnih djelatnosti.

4.2.1. Samostalni poduzetnici

Samostalni poduzetnici (vlasnici samostalnog obrta) predstavljaju posebnu kategoriju obveznika obračuna i uplate poreza i doprinosa. Za razliku od zaposlenika, vlasnici samostalnog obrta imaju bitno drugačiji tretman oporezivanja dohotka kojeg ostvaruju.

Za poduzetnike koji se svrstavaju u prve tri navedene tačke pod 4.2., na osnovu člana 20. Zakona o doprinosima (Službene novine Federacije BiH", br. 35/98, 54/00, 16/01, 37/01, 1/02, 17/06, 14/08 i 91/15), federalni ministar finansija krajem svake godine propisuje Osnovice za obračun doprinosa određenih grupa obveznika, koje će se primjenjivati u slijedećoj godini. Prema članu 8. stav 2. Zakona o doprinosima, osnovica za obračun doprinosa samostalnih poduzetnika je prosječna bruto plata u FBiH za period januar-septembar prethodne godine pomnožena sa odgovarajućim koeficijentom u zavisnosti od kategorizacije djelatnosti samostalnih poduzetnika.

Na propisane osnovice za obračun doprinosa primjenjuju se propisane zbirne stope doprinosa (23% - PIO, 16,5% - ZZO i 2% za nezaposlenost). Dakle, primjenjuju se iste stope doprinosa i za zaposlenike i za vlasnike samostalnih djelatnosti. Ako bi se primjenjivale niže stope doprinosa iz modela oporezivanja svih naknada zaposlenih (tabela 7.), tada bi došlo do smanjenja javnih prihoda po osnovu doprinosa od ove kategorije obveznika. Da bi se postigao neutralan efekat na javne prihode, potrebno je povećati osnovice za obračun doprinosa.

U tabeli 22. prikazan je obračun doprinosa samostalnih poduzetnika po važećim propisima (zbirna stopa 41,50%), koristeći podatke Porezne uprave FBiH o broju samostalnih poduzetnika prema visini osnovice (kolone 1. do 4.), a u kolonama 5. do 8. prikazan je izračun novih osnovica za obračun doprinosa, primjenjujući zbirnu stopu od 35,71% (nakon uključivanja svih neoporezivnih naknada u osnovicu za obračun plata od nesamostalne djelatnosti – tabela 7.), uz isti iznos obaveza po osnovu doprinosa (nema razlike u koloni 9. jer je cilj neutralan efekat). Nove više osnovice za obračun doprinosa prikazane su u koloni 8. i kreću se u rasponu od 367,24 KM do 1.613,05 KM.

Tabela 22. Prikaz obračuna doprinosa za samostalne poduzetnike u 2015. godini

Postojeći obračun				Obračun po novim stopama doprinosa				
Osnovica za obračun doprinosa	Broj obrtnika	Ukupno osnovica (1x2)	Ukupno doprinosi (41,5%)	Nove stope doprinosa %	Ukupno doprinosi (4 = 6)	Pripadajuća osnovica za doprinose po novim stopama (6/5*100)	Nove osnovice za obračun doprinosa (7/2)	Razlika u obračunatim doprinosima (6-4)
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1388	1.500	2.082.000	864.030,00	35,71	864.030,00	2.419.574,35	1.613,05	0
820	15.411	12.637.020	5.244.363,30	35,71	5.244.363,30	14.685.979,56	952,95	0
694	138	95.772	39.745,38	35,71	39.745,38	111.300,42	806,52	0
442	729	322.218	133.720,47	35,71	133.720,47	374.462,25	513,67	0
316	3.649	1.153.084	478.529,86	35,71	478.529,86	1.340.044,41	367,24	0
UKUPNO	21.427	16.290.094	6.760.389,01	35,71	6.760.389,01	18.931.360,99	-	0

Izvor: Porezna uprava FBiH, obrada FZZPR

Zbog zadržavanja neutralnog efekta, nove osnovice za obračun doprinosa bi se mogle dobiti primjenom novih koeficijenata kojim se množi prosječna bruto plata, u zavisnosti od kategorizacije samostalnih djelatnosti.

Porez na dohodak samostalnih poduzetnika se obračunava po stopi od 10% na osnovicu za oporezivanje koju čini razlika između ostvarenih prihoda i porezno dopustivih (priznatih) rashoda. Budući da se u dijelu obračuna poreza samostalnih privrednika ništa ne mijenja, stopa poreza na dohodak od 10% bi mogla da ostane na snazi.

4.2.2. Dohodak od drugih samostalnih djelatnosti

Pod drugim samostalnim djelatnostima, u smislu tačke 4. pod 4.2. (član 12. Zakona o porezu na dohodak), podrazumijeva se:

- djelatnost članova predstavničkih organa vlasti,
- djelatnost članova skupština i nadzornih odbora privrednih društava, upravnih odbora, stečajnih upravitelja i sudija porotnika koji nemaju svojstvo zaposlenika u sudu,
- povremene samostalne djelatnosti kao što su povremene djelatnosti naučnika, umjetnika, stručnjaka, novinara, sudskih vještaka, trgovačkih putnika, akvizitera, sportskih sudija i delegata i druge djelatnosti koje se obavljaju uz neku osnovnu samostalnu ili nesamostalnu djelatnost.

Licima koja ostvaruju dohodak od povremene samostalne djelatnosti po ugovoru o djelu (treća stavka), rashodi se priznaju u visini od 20% ostvarenog prihoda. Licima koja, kao naučnici, umjetnici, stručnjaci, novinari i druga lica u okviru navedene stavke, ostvaruju autorske naknade (treća stavka), rashodi se priznaju u visini od 30% ostvarenog prihoda ili u stvarnom iznosu. Lica koja ostvaruju dohodak od djelatnosti navedenih u prve dvije stavke, nemaju pravo na priznate rashode.

Prema važećim propisima, na navedene dohotke primjenjuju se slijedeće stope doprinosa (obračunavaju se na dohodak nakon umanjenja za priznate rashode od 20% ili 30%, ako za to imaju parvo):

- 4% doprinos za zdravstvo na teret primaoca dohotka,
- 6% doprinos PIO na teret poslodavca.

Osnovicu za oporezivanje čini dohodak nakon umanjenja priznatih rashoda i obračunatog doprinosa na zdravstvo, i oporezuje se stopom od 10%.

Budući da podaci o broju građana i obračunatim naknadama i doprinosima za kategoriju dohotka od drugih samostalnih djelatnosti u 2015. godini, u momentu izrade ovog dokumenta nisu bili dostupni, efekat eventualnog smanjenja stope doprinosa se nije mogao precizno izračunati. Međutim, u praksi ovakav vid radnog angažmana nije toliko zastupljen u odnosu na standardni radni odnos, pa se može pretpostaviti da efekat smanjenja stopa doprinosa ne bi značajno uticao na smanjenje javnih prihoda.

Priznati rashodi (20% ili 30%) predstavljaju poresku olakšicu, koja bi se mogla mijenjati (smanjiti) kako bi se neutralisao efekat eventualnog smanjenja stopa doprinosa i za ovu kategoriju. Neutralan efekat bi mogao biti postignut i zadržavanjem postojećih rashoda i stope poreza na dohodak na nivou od 10%.

4.3. Ostali oblici dohodaka

U ostale oblike dohodaka koji su predmet oporezivanja u skladu sa Zakonom o porezu na dohodak FBiH ubrajaju se dohotci koje porezni obveznik ostvari po osnovu:

- imovine i imovinskih prava,
- kapitalnih ulaganja i
- učešća u nagradnim igrama i igrama na sreću.

Kod ovih vrsta dohodaka obračunava se samo porez na dohodak u skladu sa Zakonom o porezu na dohodak FBiH, dok se na njih ne primjenjuju odredbe Zakona o doprinosima, te se zbog toga ove kategorije dohodaka mogu potpuno odvojeno posmatrati u smislu izmjene postojećih propisa.

4.3.1. Dohodak od imovine i imovinskih prava

Prema članu 20. Zakona o porezu na dohodak, dohodak od imovine uključuje prihod ostvaren:

- 1) iznajmljivanjem nepokretne imovine (zgrade, zemljišta i dr.),
- 2) otuđenjem nekretnina (prodaja, zamjena ili prenos nekretnina uz naknadu),
- 3) iznajmljivanjem opreme, transportnih vozila idruge pokretne imovine ukoliko iznajmljeni predmeti ne služe za obavljanje samostalne djelatnosti.

Prihod od imovinskih prava uključuje prihode ostvarene otuđenjem, odnosno prodajom, ustupanjem, zamjenom ili drugim prijenosom uz naknadu, autorskih prava, патената, licenci, franšiza i ostale imovine koja se sastoji samo od prava.

Osnovicu za oporezivanje dohodaka od iznajmljivanja imovine čini prihod od iznajmljivanja umanjen za stvarne troškove povezane sa ostvarenim prihodom ili za troškove u procentualnom iznosu (50% ili 30% u zavisnosti da li se na iznajmljenu imovinu plaća boravišna taksa ili ne). Stopa poreza na dohodak iznosi 10%.

Neutralan efekat oporezivanja bi mogao biti postignut na dva načina, ili smanjenjem priznatih rashoda uz novu sniženu stopu poreza na dohodak, ili zadržavanjem postojećih rashoda i stope poreza na dohodak na nivou od 10%.

4.3.2. Dohodak od ulaganja kapitala

Prihodi od ulaganja kapitala koji podliježu oporezivanju su (član 22. Zakona o porezu na dohodak):

- 1) prihodi ostvareni na osnovu kamata od zajmova,
- 2) prihodi ostvareni od isplaćenog kapitala od dobrovoljnog dopunskog osiguranja (životnog, penzionog) ušteđenog od premija na koje korisniku osiguranja nisu obračunati i plaćeni obavezni doprinosi i porez na dohodak.

Kod utvrđivanja dohotka od ulaganja kapitala rashodi se ne mogu odbiti.

Porez na dohodak od kapitala se obračunava primjenom stope od 10%. Neutralan efekat bi se mogao postići zadržavanjem postojećeg nivoa stope poreza na dohodak.

4.3.3. Dohodak od nagradnih igara i igara na sreću

Prema članu 23. Zakona o porezu na dohodak, dohodak od nagradnih igara i igara na sreću čini vrijednost svake pojedinačne nagrade ili dobitka ostvarenog učešćem u nagradnim igrama i igrama na sreću koji je dobitniku isplaćen u novcu, proizvodima, uslugama i/ili u pravima, osim nagrada i dobitaka osvojenih, odnosno dobijenih za pokazano znanje u kvizovima i drugim sličnim takmičenjima, dobitaka ostvarenih učešćem u nagradnim igrama koje organizuju privredna društva u propagandne svrhe, a koji se isključivo odnose na proizvod ili paket proizvoda iz vlastitog proizvodnog asortimana, ukoliko tržišna vrijednost takvog dobitka nije veća od 1.000,00 KM, i dobitaka čija pojedinačna vrijednost ne prelazi iznos od 100,00 KM.

Kod utvrđivanja ove vrste dohotka, rashodi se ne odbijaju. Dohotci od nagradnih igara i igara na sreću se oporezuju po stopi od 10%.

Neutralan efekat kod oporezivanja dohodaka od ulaganja kapitala i dohodaka od nagradnih igara na sreću bi se mogao postići zadržavanjem postojeće stope poreza na dohodak od 10%.